

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'רלד

ערב שבת קודש
פרשת ויקרא / החודש
כ"ט באדר התשע"ח

יוצא לאור עלידי
צעירי אגודת חב"ד באה"ק

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ט באדר ה'תשע"ח - ז' בניסן ה'תשע"ח

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ט באדר	הלכות פסולי המוקדשין פרק ח-י.	הלי שופר וסוכה וולוב פרק ה.	מל"ת קלא.
ש"ק	א' בניסן	פרק יא-יג.	פרק ו.	מל"ת קל. קכט.
א'	ב' בניסן	פרק יד-טז.	פרק ז.	מ"ע צא.
ב'	ג' בניסן	פרק יז-יט.	פרק ח.	מ"ע צ.
ג'	ד' בניסן	הלכות עבודת יום הכפורים.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	הלי שקלים.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע מט.
ד'	ה' בניסן	פרק ד-ה. הלכות מעילה.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ב.	מ"ע מט. קיח.
ה'	ו' בניסן	פרק ב-ד.	פרק ג.	מל"ת קיג.
ו'	ז' בניסן	פרק ה-ז.	פרק ד.	מל"ת קיד.

זמני השבוע*

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחה החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
6.13	5.49.0	12.20	11.50	8.48	5.57	5.00	4.39	3.51	ו', כ"ט באדר
6.14	5.49.7	12.20	11.50	8.47	5.56	4.59	4.37	3.50	ש"ק, א' בניסן
6.14	5.50.4	12.19	11.49	8.47	5.55	4.57	4.36	3.48	א', ב' בניסן
6.15	5.51.1	12.19	11.49	8.46	5.54	4.56	4.35	3.47	ב', ג' בניסן
6.16	5.51.5	12.19	11.49	8.45	5.52	4.55	4.33	3.45	ג', ד' בניסן
6.17	5.52.4	12.19	11.48	8.44	5.51	4.53	4.32	3.44	ד', ה' בניסן
6.17	5.53.1	12.18	11.48	8.44	5.50	4.52	4.31	3.42	ה', ו' בניסן
7.18	6.53.8	1.18	12.48	9.43	6.48	5.51	5.29	4.41	ו', ז' בניסן

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו ('סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ
ויקרא / החודש	6:25	5:12	6:27	5:27	6:26	5:18	6:27	5:30
צו / שבת הגדול	7:30	6:17	7:32	6:32	7:31	6:23	7:32	6:34

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

מערכת: לוי יצחק שייקביץ, יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000

פקס: 03*9606169 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

7474*ISSN 0793

היהודי 'מלך' על הטבע

יהודים הם "בני מלכים" ולכן עבודתם היא באופן של 'ניסן' כל השנה • סדר עבודה המתחיל מלמעלה שייך רק מצד הפנימיות • ה'מלוכה' קיימת בכל יהודי, וכשמוותר עליה הרי הוא מגביר את שנאת ה'עבד' ל'מלך' • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ב. ויובן בהקדים עניין ראש השנה: ידוע הדייק למה נקרא בשם "ראש השנה", ולא תחילת השנה, ומבואר בזה⁷, שראש השנה הוא בדוגמת ה"ראש" שבאדם, שהוא לא רק האיבר היותר מובחר מכל האיברים, אלא הוא גם השורש ומקור שממנו נמשך החיות לכל האיברים, ולא זו בלבד שהחיות של כל האיברים כלול תחילה בראש, אלא גם אחרי שנמשך החיות מהראש לכל האיברים, קשורים כל האיברים עם הראש, שהוא המנהיג את כל האיברים. וזהו גם ענינו של ראש השנה, שהוא השורש ומקור שממנו נמשך החיות על כל ימות השנה, ובאופן שכל ימות השנה הם מונהגים על-פי ההחלטה ומצב הרוח ("די שטימונג") שבראש השנה.

וזהו ש"באחד בניסן ראש השנה למלכים": מלכים – מלכי ישראל – הוא עניין השייך לכל אחד ואחד מישראל, שהרי "כל ישראל בני מלכים הם"⁸, וכיוון ש"ברא כרעא דאבוה"⁹, הרי יש בהם תכונת המלוכה מעין המלוכה של מלך מלכי המלכים הקב"ה, ובפרט שמצינו גם הלשון שכל ישראל הם מלכים¹⁰ (לא רק "בני מלכים"). וכיוון ש"באחד בניסן ראש השנה למלכים", הרי מובן, שאצל כל בניישראל צריכה להיות ההנהגה דכל השנה באופן של "אחד בניסן" –

א. אודות אחד בניסן – שמתברך ביום השבת קודש זה, שבת מברכים חודש ניסן – איתא במשנה¹: "באחד בניסן ראש השנה למלכים (למלכי ישראל)² ולרגלים"³ ("רגל שבו ראש השנה לרגלים")⁴.

ומבואר בגמרא⁵: "למלכים למאי הלכתא . . . לשטרות . . . מלך שעמד בעשרים ותשעה באדר, כיוון שהגיע אחד בניסן עלתה לו שנה" (ומעתה מונין לו שנה שנייה); ולרגלים, "נפקא מינה לנודר למיקם עליה בכל תאחר, ורבי שמעון היא, דתניא אחד הנודר . . . כיוון שעברו עליו ג' רגלים עובר בכל תאחר, רבי שמעון אומר ג' רגלים כסדרן וחג המצות תחילה"⁶.

וכיוון שאין הלכה כרבי שמעון⁵, אלא "כיוון שעברו עליו ג' רגלים (ללא נפקא מינה באיזה סדר) עובר בכל תאחר", נמצא, שדברי המשנה "באחד בניסן ראש השנה . . . לרגלים" אינם אליבא דהלכתא.

אמנם, כיוון שסתם רבי שמעון הוא רבי שמעון בן יוחאי⁶, שהוא מקור פנימיות התורה, יש לומר, שעל-פי פנימיות התורה הנה "באחד בניסן ראש השנה לרגלים" אליבא דכולי עלמא.

(1) ר"ה בתחילתה.

(2) שם ג, א.

(3) ראה גם שיחת ש"פ ויק"פ, פ' החודש, מבה"ח ניסן תשי"ג בתחלתה (תו"מ ח"ע ע' 60 ואילך).

(4) שם ד, א.

(5) פיהמ"ש להרמב"ם שם. וראה הל' מעשה הקרבנות פי"ד הי"ג.

(6) פרש"י שבועות ב, ב (ד"ה משמו). רמב"ם בהקדמתו לפיהמ"ש (ד"ה הפרק הששי). סדה"ד ע' רשב"י. וש"נ. ועוד.

(7) ראה לקו"ת דרושי ר"ה נח, א ואילך. עט"ר שער ר"ה בתחלתו. ובכ"מ.

(8) שבת סז, א. וש"נ.

(9) ראה פרש"י כתובות צב, א – ד"ה כבעל. תוד"ה מקמי – יבמות ג, א. יונת אלם רפ"ב.

(10) ברכות ט, ב (במשנה). תקו"ז בהקדמה (א, ריש ע"ב). וראה שבת נט, ב: "מידי דהוה אאבנט של מלכים".

העניינים הפנימיים שלמעלה. והכנה זו התחילה מיד ביציאת מצרים, כמו שכתוב¹⁴ "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על החר הזה", שגם זה הוא עניין שבדרך דילוג, כמובן. ומזה באים אחרי זה לחג האסיף - "ואספת דגנך ותירושך ויצהרך"¹⁵, הן ברוחניות (כמבואר בארוכה באמרי בינה¹⁶), והן בגשמיות כפשוטו.

ד. אמנם, העניין ש"באחד בניסן ראש השנה לרגלים", הנה מצד פנימיות התורה הרי זה בגילוי, אבל מצד גליא דתורה, דהיינו, כפי שהתורה נמשכת ומתקשרת עם העולם, אי אפשר לקבוע כלל בנוגע לכולם ש"באחד בניסן ראש השנה לרגלים":

לדעת רבי שמעון - "באחד בניסן ראש השנה לרגלים", והיינו, שעניין זה שייך אצל אלו שהולכים בדרכו של רשב"י, ש"מלאכתן נעשית על ידי אחרים"¹⁷, כיוון שהם "עושי רצונו של מקום"¹⁷, שעבודתם היא לא רק באופן ד"בכל לבבך ובכל נפשך", אלא גם באופן ד"בכל מאדך"¹⁸, ולכן אצלם נקבע גם בגלוי שראש השנה הוא בניסן, היינו, שבכל ענייניהם ההנהגה היא בסדר של אתערותא דלעילא;

אבל, "הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידך"¹⁷, היינו, שהסדר הרגיל הוא שצריך לעסוק גם במלאכה, על כל פנים באופן ד"תורתן קבע ומלאכתן עראי"¹⁷, ואז, אי אפשר לקבוע כלל שכל העניינים מתחילים בסדר של אתערותא דלעילא, אלא לפעמים יכול להיות גם באופן אחר (ועל דרך המבואר בתניא¹⁹ שלפעמים מתחילה העבודה באהבה, ולפעמים ביראה).

וכל זה בנוגע ל"ראש השנה לרגלים", היינו, שסדר זה יהיה גם בחיצוניות ובגלוי; אבל בנוגע ל"ראש השנה למלכים", הכול מודים שהוא באחד בניסן, כי, מצד פנימיות הנשמה הרי כל אחד מישראל הוא "מלך" או "בן מלך", ולכן אצל כל בניישראל הסדר הוא ש"באחד בניסן ראש השנה

הנהגה שלמעלה מהטבע, שזהו ענינו של "ניסן", מלשון נס¹¹.

וזהו ש"למלכי אומות העולם מתשרי מנינן" - כיוון שהנהגת אומות העולם היא הנהגה טבעית, ורק אצל בניישראל "באחד בניסן ראש השנה למלכים", שהוא עניין הנהגה נסית. ובפרטיות יותר:

החילוק בין תשרי לניסן הוא - שתשרי הוא זמן החרישה והזריעה, וניסן הוא זמן הקצירה. וזהו שאצל אומות העולם ראש השנה הוא באחד בתשרי, בהתאם לסדר הנהגת הטבע, שתחילה היא החרישה והזריעה (תשרי), ואחר כך היא הקצירה. אבל אצל בניישראל ראש השנה הוא באחד בניסן - שעוד לפני החרישה והזריעה נותנים לו מלמעלה מן המוכן שיוכל להיות אצלו עניין הקצירה (ניסן), ורק לאחר זה באה החרישה והזריעה שבחודש תשרי, והיינו, שעבודתו בכל השנה היא לאחר ועל ידי האתערותא דלעילא שנמשכה מלמעלה בחודש ניסן.

ג. וזהו גם העניין ש"באחד בניסן (רגל שבו) ראש השנה . . לרגלים":

חג הפסח נקרא על ידי אנשי כנסת הגדולה בשם "זמן חרותנו", לפי שבו יצאו לחירות מכל העניינים הבלתי-רצויים שבהם היו שקועים לפני זה.

וחירות זו לא היתה מצד עבודתם - שהרי בניישראל היו אז במעמד ומצב ד"את ערום ועריה"¹² (כפי שאומרים בהגדה¹³), כך, שעדיין לא היה אצלם עניין של עבודה, אלא החירות נפעלה אצלם באופן שמלמעלה למטה (כדוגמת הקצירה שלפני החרישה והזריעה).

וזהו שחג הפסח הוא "ראש השנה לרגלים" - כיוון שהסדר אצל בניישראל הוא שהתחלה היא בדרך אתערותא דלעילא.

ומחג הפסח באים לחג השבועות, היינו, שלאחרי שנעשה מלמעלה עניין החירות מכל העניינים שמבחוץ, אזי התחילו בניישראל להתכונן למתן תורה וקבלת התורה, עם כל

14 שמות ג, יב ובפרש"י - מב"ר פ"ג, ד.

15 עקב יא, יד.

16 שער הק"ש פנ"ג ואילך.

17 ברכות לה, ב.

18 ואתחנן ו, ה. וראה ברכות שם, ובחדא"ג מהרש"א שם.

19 ספמ"ג.

11 ראה פס"ז בא יב, ב.

12 יחזקאל טז, ז. וראה מכילתא ופרש"י בא יב, ו.

13 סיום הפסיקא "במתי מעט".

למלכים".

(הנהגה נסית שמצד עניין המלוכה), אלא יתירה מזה, גם ההצלחה שמצד סדר הטבע לא תהיה אצלו.

מעלתו של יהודי – שהוא מלך, למעלה מהעולם; ואילו כאשר רצונו להתנהג כפי סדר העולם בדרך הטבע, תוך כדי ויתור על עניין המלוכה – הרי טבע העולם שייך לאומות העולם יותר מאשר לבני־ישראל, שבזה יש להם אחיזה יותר, ואילו הוא, היהודי, נשאר גם ללא סדר ההנהגה שמצד טבע העולם.

וכדאיאת בזהר²⁶ שישאל נמשלו ללב, שעם היותו איבר היותר מובחר בו, הרי דווקא מצד מעלתו אינו יכול לסבול דבר גס. – הקיבה יכולה לעכל גם דבר גס, וזהו ענינה בו; אבל אם יכנס פירור מזה אל הלב, אזי יהיה חולה מסוכן רחמנא ליצלן. ודוגמתו בישראל שנמשלו ללב, כך, שהכוח שלהם הוא בעניינים שלמעלה מהטבע, ולא באופן ש"נהיה ככל הגוים".

ז. וזהו גם מה שדובר בהתועדות פורים²⁷, שכאשר מחביאים את ה"אתה בחרתנו", הנה לא זו בלבד שלא מרוויחים מאומה בנוגע להסרת שנת העמים, אלא אדרבה, על ידי זה מגבירים את שנת העמים עוד יותר:

גוי בטבעו שונא יהודי. כך הטביע הקב"ה שעשו שונא ליעקב. ומובן גם בשכל, כי יהודי הוא מלך, וטבע העבד ששונא את אדונו. ולכן, כאשר יהודי טוען "נהיה ככל הגוים", ורוצה להסתיר את ה"אתה בחרתנו", הרי כיוון שבפנימיותו נשאר יהודי, ונשאר מלך, אינו יכול להסיר את שנת הגוי, שכן ככל שיסתיר את יהדותו, מרגיש הגוי שבפנימיותו הוא יהודי, ולכן ממשיך לשנוא אותו, ואדרבה, הטענה "נהיה ככל הגוים" מגבירה את שנתו עוד יותר, דכיוון שטבע העולם שייך לאומות העולם, מרגיש הגוי, שהיהודי שרוצה להידמות אליו, רוצה לדחות אותו ממה ששייך אליו ("אַרְאָפְשׁוּפֶן פֶּון זײַן בענקל"). ולכן מתגברת שנתו עוד יותר. וזהו גם דיוק לשון המדרש²⁸ "הלכה בידוע

ד. והנה, אף־על־פי שמצד פנימיות הנשמה הרי כל אחד מישראל הוא "מלך", מכל מקום, לא תמיד נראה הדבר בגלוי גם בחיצוניות ובגלוי, אלא יש גם מעמד ומצב של "עבד", עבד כנעני ועבד עברי, ואמה העבריייה, כמבואר בארוכה בכמה מקומות²⁰. ובפרטיות יותר:

יתכן שיהודי יהיה במעמד ומצב של "עבד כנעני", ש"בהפקירא ניחא ליה"²¹, ובגלל זה לא מופרך אצלו ("בַּאֲ אִים אִיז רעכט") לזוטר על עניין המלוכה שבו!

והגע עצמך: אצל כל אחד מישראל ישנו העניין של "אתה בחרתנו מכל העמים". . ורוממתנו מכל הלשונות בו²², "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש"²³, ועניין זה הוא גם בזמן הגלות, ובמעמד ומצב של חושך כפול ומכופל – לא רק "כפול", ב' פעמים, אלא גם "מכופל", ד' פעמים, והיינו, שישנו ההעלם וההסתר (חושך) לא רק מצד קליפת נוגה, ולא רק מצד אחד מג' קליפות הטמאות, אלא מכולם יחד – הנה גם אז אומר הקב"ה "לא מאסתי ולא געלתים גו"²⁴ חס־ושלום,

וגם אז יש אצל כל אחד מישראל בפנימיותו עניין המלוכה, והרי ענינו של "מלך" שהוא בעל הבית על הכול, ובודאי שהוא בן־חורין מכל העניינים, ואף אחד אינו בעל הבית עליו, כך, שכל אחד מישראל אינו נתון תחת מרות הנהגת הטבע, ואף־על־פייכן, מצד עניין "עבד כנעני" ש"בהפקירא ניחא ליה", מוכן הוא לזוטר על עניין המלוכה, ובלבד שלא לקבל על עצמו עול התורה והמצוות!

י. והמענה על זה:

כאשר יהודי מוותר ח"ו על עניין המלוכה שבו, באומרו, "נהיה ככל הגוים בית ישראל"²⁵ – הנה לא זו בלבד שהוא מאבד את הבעלות על הטבע

20 ראה תו"מ ח"א ע' 84. וש"נ.

21 גיטין יג, א. וש"נ.

22 נוסח תפלת יו"ט.

23 יתרו יט, ו.

24 בחוקתי כו, מד.

25 ע"פ יחזקאל כה, ח.

26 ח"ג רכא, ב.

27 ס"ג ואילך (תו"מ התועדות ה'תש"כ ח"א (כ"ז) ע' 429 ואילך).

28 ספרי בהעלותך ט, יו"ד. פרש"י וישלח לג, ד.

שעשו שונא ליעקב²⁹:

מדרש - שייך לחלק האגדה (ולא לחלק ההלכה) שבתורה, ואם כן, מהו דיוק הלשון "הלכה בידוע שעשו שונא ליעקב", ומהי ההלכה שבדבר? אך העניין הוא²⁹ - שמציאות העולם נעשית על-פי הלכות התורה, היינו, שלפי ההלכה שפוסקת התורה, נעשית המציאות בעולם. וכיוון שהתורה פוסקת הלכה שעשו שונא ליעקב, אזי לא יועילו שום התחכמויות והמצאות, להסתיר את עצמו וכו'; לא נוגע מה חושב פלוני ומה חושב אלמוני; כיוון שהתורה פוסקת הלכה שעשו שונא יעקב, הרי הלכה זו תקבע במציאות העולם בכל האופנים.

וזוהי ההוראה לכל יהודי - שעליו לדעת שההלכה היא שמציאות העולם שונא יהודי! וכיוון שכן, לא יחשוב שיסיים את התפלה והלימוד, ובצאתו לעולם יתנהג כפי סדר ההנהגה בעולם, ויצליח, בעשותו חשבון, שאם הגוי מצליח על ידי עניינים טבעיים, הרי מכל-שכן שהוא, שיש לו כישרונות טובים יותר מאשר הגוי, להבדיל, בודאי יצליח - על כך אומרים לו, שאינו יכול להצליח בסדר ההנהגה של העולם, כיוון שהעולם שונא אותו;

כדי להצליח גם בעניינים גשמיים - עליו להתנהג לפי סדר ההנהגה של תורה, סדר ההנהגה של חודש ניסן, שהיא הנהגה שלמעלה מהטבע, וזוהי דרך ההצלחה של יהודי.

א. וזוהי ההוראה מחג הפסח, "זמן חרותנו", שהוא "ראש השנה", שממנו נמשך על כל השנה: יציאת מצרים לא היתה כמו הגאולות שלאחרי זה מפרס ומדי כו', שלאחריהם נשאר חלק מבני-ישראל בגלות, אלא באופן שכל בני-ישראל יצאו ממצרים³⁰. החילוק היה רק באופן היציאה ממצרים, שהיו כאלו שיצאו בשמחה, והיו כאלו שיצאו באופן ד"ברח העם"³¹, שהוצרכו לברוח מהמציאות שלהם... כי, להיותם במעמד ומצב ד"עבד כנעני", היה רצונם בהפקירות דמצרים,

אבל, עצם היציאה ממצרים היתה אצל כל בני-ישראל.

ו"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"³² - שכל בני-ישראל יצאו מהגלות, ולא יישאר אפילו יהודי אחד בגלות; אצל כל אחד מישראל יתגלה עניין המלוכה, ועניין "אתה בחרתנו מכל העמים", והוא יצא מן הגלות, וגם אלו שרצו להסתיר זאת ולטעון "נהיה ככל הגוים" - הנה "ביד חזקה אמלוך עליהם"³³, וגם הם יצאו מן הגלות, ולא זו בלבד שהם בעצמם יצאו מהגלות, אלא גם ייטלו עימהם "רכוש גדול", כמו ביציאת מצרים, שלא זו בלבד שבני-ישראל עצמם יצאו מן הגלות, אלא גם נטלו עימהם "רכוש גדול"³⁴, ובמכל שכן וקל-וחומר: אם בגלות מצרים שהיתה מאתיים ועשר שנים בלבד, נטלו עימהם "רכוש גדול" - בגלות זה האחרון שבו נמצאים כמעט אלפיים שנה, על אחת כמה וכמה שייטלו עימהם "רכוש גדול".

ועניין זה יהיה באופן שלמעלה מהטבע לגמרי, כמרומוז בשם "ניסן", שיש בו ב' נונין. ובהקדם דברי הגמרא³⁵: "הרואה הונא בחלום - נס נעשה לו. חנינא חנניא יוחנן (נונין הרבה) - נסי נסים נעשו לו".

ובחידושי-אגדות מהרש"א שם: "אי משום הנו"ן דאית ביה, אמאי לא נקט אהרן ונח. ומיהו בחנינא וחנוניא וחנון יש ליישב, משום דהשם גופיה מורה על החנות והטובה, והנונין מראין שיהיה בנס".

ובנדון דידן: השם "ניסן" כשלעצמו מורה על עניין הנס, שהרי פירוש "ניסן" הוא מלשון נס. וכיוון שבתביבה זו ישנם ב' נונין, הרי בודאי שזה מורה על נסי נסים, למעלה מהגבלה לגמרי. (וסיים כ"ק אדמו"ר:)

ייתן השם יתברך שחודש ניסן זה יהיה החודש ניסן שעליו אמרו רז"ל³⁶ "בניסן עתידין להגאל", במהרה בימינו.

(מהתוועדות שבת ויק"פ, פרשת החודש, מברכים חודש ניסן, ה'תש"כ. תורת מנחם כרך כז, עמ' 487-494, בלתי מוגה)

(32) מיכה ז, טו.

(33) ע"פ יחזקאל כ, לג. וראה שמו"ר פ"ג, ו. לקו"ש שם.

(34) לך לך טו, יד.

(35) ברכות נו, רע"א.

(36) ר"ה יא, רע"א. שמו"ר פט"ו, יא.

(29) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 150.

(30) ראה לקו"ש ח"א בתחלתו. וראה גם תו"מ ח"ה ע' 53. ח"ב

ס"ע 22 ואילך. ח"ט ע' 325.

(31) בשלח יד, ה. וראה תניא פל"א.

הבן החמישי

**אלפי אלפים של נשמות נותקו – זעק הרבי בכאב • הרבי תבע:
להתמסר לילדים הללו, ה'בן החמישי', במסירות נפש, לא להתייאש
ולא לוותר על אף יהודי • ללמוד מהנהגתו של משה רבנו • עוד
ניצוצים וסיפורים בהתקרבונו ליום הבהיר י"א בניסן**

לאחר שהרבי עמד על הסיבות שגרמו למצב זה, סיכם הרבי, כי:

התוצאות של גישה כוזבת בכל מהותה זו היו, שאלפים אלפים נפשות נותקו ממעין החיים האמיתי, מיהדות ומיהודים ונרצחו רוחנית. גדלו ילדים, שהם עכשיו כבר אבות וסבים, אשר לא זו בלבד שאינם בסוג של חכם, תם או שאינו יודע לשאול, אלא אפילו לא בסוג של רשע. הם איבדו את עצמם, והולכים לאיבוד, חס־שלום, לעם היהודי וליהדות האמיתית שהם חד. יחד עם זה שב הרבי וקובע:

ליהודי אסור אף פעם להתייאש; אף פעם אסור לוותר על יהודי. ועל ידי הגישה הנכונה של אהבת ישראל, יכניסו גם את סוג הילדים הנ"ל אל תוך "ארבעת הבנים", ובמשך הזמן גם להכניס אותם בסוג של "בן חכם"..."

למעלה מאצילות

בליל שני של פסח תשי"ז (שם עמ' 259-260) הסביר הרבי היכן מרומז בתורה אודות הבן החמישי. הרבי אף ציין, שגם הבן החמישי הוא יהודי, שיש לו נשמה אלוקית, אך נשמה זו אינה מאירה כלל, ולכן אינו נמנה בהגדה (כשם שמדור הקליפות אינו נמנה בהעולמות), אך בסופו של דבר קיימת תביעה ודרישה שקובעת שיש לפעול עליו שיהיה "חכם גדול" דהיינו למעלה מהאצילות.

ושוב האריך הרבי בענין הבן החמישי בהתוועדות מוצאי שבת קודש פרשת צו ליל י"ג ניסן תשמ"ג עמ' 1281 ואילך:

מושג חדש שאינו מופיע בהגדה: הרבי קבע: תפקיד דורנו להנהיג את ה"בן החמישי" לשולחן סדר פסח.

...האחוז הגדול של ילדים אשר "המונהגים" מחנכים אותם בצורה כזו שבשום פנים אי אפשר להכלילם בסוג הבן החכם שבהגדה, ואף לא על הילדים המקבלים "חינוך מתקדם" יותר והם בכלל הבן שאינו מופיע כלל ל"סדר". והאם כה בטוחים המנהיגים, שכל אחד מן "המונהגים", ההורים, מופיע ל"סדר"?

רצח רוחני

שאלה־תביעה זו מתוך דברי הרבי במכתבו הכללי מ"א ניסן תשכ"ד ('תורת מנחם־אגרות מלך' כרך ב' עמ' מז) היוותה נדבך נוסף בדברי הרבי שפורסמו לראשונה לקראת חג הפסח תשי"ז (1957 למנינים). אז במכתב מ"א ניסן תשי"ז כותב הרבי ('תורת מנחם' כרך יט עמ' 243):

לצערנו, ובמיוחד בזמננו שהחושך כפול ומכופל, יש עוד סוג של בנים: הבן שלא נמצא כלל ב"סדר". הוא לא שואל קושיות, כיון שאין לו שייכות כלל עם תורה ומצוות, עם דינים ומנהגים יהודים אמיתיים. הוא לא יודע שישנה "העבודה הזאת" – סדר של פסח, יציאת מצרים וקבלת התורה.

עם ילדים אלה חייבים להתמסר זמן רב ביותר לפני חג הפסח ולפני ליל הסדר, וגם אליהם יש להתמסר במסירות נפש ואהבת ישראל, שהרי אסור לשכוח על אף ילד יהודי יחיד, ויש להשקיע את כל הכוחות כדי לחלץ אותו ממצבו ולהשיבו אל שולחן־הסדר היהודי.

תגובת הרבי היתה:

אם מתבקשת הסברה היא לא על זה שהפעם הוא מקיים מסיבת סיום - אלא על-כך שלא אירגן מסיבות-סיום בפעמים הקודמות על המסכתות שנלמדו קודם!..

אחד השלוחים הראשונים חיפש דירה להשכרה והוא נתבקש לשלם \$175 לחודש. הרבי הגיב על-כך (י"א טבת תשי"ג - 'תשורה' יו"ד תמוז תשס"ב עמ' 66)

הרי המחיר מבהיל הוא ואף אם הי' [ה] זה ביכולתו אין לעשות זה מפני מראית העין...
זמן מה לאחר-מכן הוצע להם בית לקניה, "והדירה נאה בין מבחוץ וכן מבפנים וכו'" - אך הרבי (במכתב מט"ו אדר תשי"ג) ביקש לבדוק אם אכן רמת השכונה יורדת "כי הפסיקו מלקנות שם לדור ורק להשכיר - כי הרי קנין בית אין זה לזמן קצר אלא לכ[מה] וכ[מה] שנים.. ואם אינו נוגע ויברר שהמחיר איז באם וועג, הרי יהי [י] ר[צון] שיהי' [ה] בשעה טובה ומוצלחת".

ברכה לנישואין

הכל מכירים את נוסח הברכה של הרבי לרגל נישואין.
להלן נוסח משנת תש"ד לרגל נישואי הרה"ח ר' צבי שוסטרמאן:

הנני להביע ברכתי מול טוב מול טוב שיעלה הזיווג ליפה ענבי הגפן בענבי הגפן ויבנו בית בישראל על יסודי התורה והמצוה ובלכתם בדרך דרכם בחיים יקויים בהם: ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך, וכפירז"ל.

ביד ימין

באחת ההתוועדויות (בשנת תשכ"א) נתן הרבי לעסקן החסידי הרה"ח ר' פינחס אלטהויז משקה בכוס, אחרי מזיגתו, שם הרבי לב שהלה נטל זאת ביד שמאל. הגיב הרבי בחיך ובפנים צוחקות: "לית שמאלא בהאי עתיקא..."

המדובר הוא באדם הנמצא בתחום אחר לגמרי, מחוץ לתחום הקדושה, בארץ צי' ועייף בלי ים... המדובר הוא באחד שאינו יודע שקיימת מציאות של "סדר"... ה"אחר" האמיתי, ש"איננו יודע" דבר ולא רק שאיננו יודע לשאול...
בהזדמנות נוספת התייחס הרבי ל"בן החמישי", וקרא ללמוד מהנהגת משה רבינו, שרדף אחר השה שברח, וכך על כל אחד להתאמץ בכיוון החזרת ה"בן החמישי" ושיבתו ליד שולחן הסדר.

מנהיג אמיתי

כשהרבי יצא לראשונה בקריאתו בשנת תשי"ז עורר הדבר הדים נרחבים. אחד העיתונים היהודים הגדולים בארצות-הברית הקדיש לכך את מאמר המערכת שלו. הוא ציין כי מדובר בגישה חדשה שמצביעה על כך שהרבי הוא מנהיג יהודי אמיתי, כי הרבי אכן מנהיג ישראל האמיתי.

מסכת חסידית

ב'חידות' של הרה"ח ר' דוד הלוי שטוקהמר [ראה אודותיו ב'תורת מנחם - מנחם ציון' כרך ב' עמ' 409], וחתנו, הרה"ח ר' משה פינחס הכהן כ"ץ, סח החותן כי הוא עסוק בלימוד מסכת יבמות, שהיא מסכת קשה.
הגיב הרבי ואמר:

יבמות היא מסכת חסידית, אדמו"ר הצמח-צדק כותב (בתחילת פירושו על מסכת יבמות) כי חמש עשרה (נשים) הוא ראשי-תיבות שם י"ה, ובסוף המסכת מובא ברש"י מתקבצים תלמידי-חכמים מכל סביביו עם שאר העם...

מסיבת סיום

לימים (בט' אדר תשל"ח) הזכיר רמ"פ כ"ץ לרבי את הדברים בכתב, בכך נימק את העובדה שהוא עורך מסיבת סיום על מסכת יבמות שהוא מלמד באופן קבוע במסגרת לימוד "דף יומי" למרות שעל המסכתות הקודמות לא אירגן סיומים (מטעמים שונים).

הלכות ומנהגי חב"ד

טרחה דציבורא³. הראשון: פרשת ויקרא, השני: פרשת ראש-חודש (במדבר כח, ט"ט), והשלישי פרשת החודש (שמות יב, א"כ).

בשמונה-עשרה "יעלה ויבוא". חצי הלל⁴. "ואברהם זקן... זבדיה... ג' פעמים. קדיש-תתקבל. שיר-שלי"ום, הושיענו, ברכי נפשי, קדיש יתום.

קריאת התורה: מוציאים שלושה ספרי-תורה. בראשון קוראים לשישה עולים בפרשת השבוע. תמיד, לפני ההגבהה, מניחים את הספר הבא על הבימה⁵. הגבהה וגלילה. וקוראים לשביעי בספר השני בפרשת ראש חודש: "וביום השבת... ובראשי חדשיכם... ונסכו", ואז מניחים את ספר-התורה השלישי על הבימה (ונשאר על הבימה עד אחרי הקריאה בו)⁶, ואומרים חצי קדיש. הגבהה וגלילה. בספר השלישי קוראים למפטיר את פרשת 'החודש', בפרשת בוא: "ויאמר... החודש הזה... תאכלו מצות". הגבהה וגלילה.

אם יש רק ספר-תורה אחד, אין מגביהים אחר חצי קדיש אלא גוללים לקריאת ראש-חודש ולפרשת החודש. ומגביהים וגוללים לאחר גמר המפטיר. אולם את החצי קדיש אומרים תמיד אחרי הקריאה שלפני עליית המפטיר.

רצוי להכריז איזו הפטרה קוראים (ומקומה בחומשים), כדי למנוע בלבול מן הציבור.

הפטרה: "כה אמר... בראשון באחד לחודש... עולת תמיד" (יחזקאל מה, יח-מו, טו), ומוסיפים פסוק ראשון ואחרון מהפטרת שבת-ראש חודש⁷:

בקריאת 'שניים מקרא ואחד תרגום' לשבת זו, יש לזכור לקרוא את שלוש ההפטרות - של פרשת 'ויקרא' ('עם זו יצרתי לי...'), של פרשת 'החודש' ('כה אמר... בראשון... עולת תמיד'), ושל ראש-חודש ('כה אמר ה', השמים כסאי...') כמנהגנו. והנוהגים כמנהג רבותינו נשיאינו, יקראו את הפטרות 'ויקרא' וראש-חודש בעש"ק אחת-הצ', ואילו בש"ק לפני תפילת שחרית, לאחר קריאת ה'שביעי' שוב, יקראו את ההפטרה דפרשת החודש, בתוספת פסוק ראשון ואחרון דר"ח, כפי שקוראים היום בפועל למנהגנו.

* ביום האחרון של חודש אדר צריכה להיות שמחה מופלגה ביותר, לאחר ה'מרבין בשמחה' של כל ימי אדר מיום ליום, והיא נותנת את הכוח והסיוע להמשיך את הגאולה דחודש ניסן, שבו נגאלו ובו עתידין להיגאל, כי השמחה שבחודש אדר, ובפרט ביום האחרון שבו, פורצת את גדרי הגלות ומביאה את הגאולה האמיתית והשלמה, עלידי משיח צדקנו שנאמר בו "עלה הפורץ לפניהם", בקרוב ממש¹.

* ביום זה - 'יום כיפור קטן' - יש להוסיף בג' הקוין: תורה, עבודה (תפילה שבמקום קרבנות), גמילות-חסדים וצדקה².

שבת-קודש, פרשת ויקרא / החודש

ראש חודש - א' בניסן

[כמה ממנהגי ראש-חודש נזכרו מידי ר"ח, ובספר 'הלכות ומנהגי חב"ד ליום יום ומעגל השנה'].

ערבית: לפני שמונה-עשרה טופחין על השולחן, להזכיר אמירת 'עלה ויבוא'.
שחרית: רצוי להכין את שלושת ספרי-התורה המיועדים לקריאה קודם התפילה, כדי למנוע

(3) לוח 'דבר בעתו'.

(4) יש עניין מיוחד להתפלל תפילת שחרית זו בציבור, כדי לומר הלל בציבור, ובפרט שבראש-חודש יש אומרים שאין מברכין עליו אלא בציבור (רמ"א תכב.ב, שו"ע אדה"ז תפחג), אך כשלא הספיק, ידוע שאמירת הלל כסדר התפילה חשובה יותר מאמירתו בציבור. וכן שמברכין עליו גם אז.

(5) רמ"א סו"ס קמו. הר"מ ש' הארליג מסר שמניחים אותו בצד ימין (ודלא כמ"ש בפסקי תשובות שם ע"י ציון 36, להניחו בשמאל כדי שיהא קרוב יותר לבעל-קורא).

(6) שערי-אפרים, שער י, ס"ב.

(7) ספר-המנהגים עמ' 33. לוח כולל-חב"ד.

(1) לקוטי-שיחות, כרך ד, עמ' 1274.

(2) שיחות-קודש תשל"ו עמ' 663, ובכ"מ.

"כה אמר"; "והיה מדי חודש"; "ויצאו וראו"; "והיה מדי חודש"⁸.

אם קרא את הפטרת השבוע או כל הפטרה אחרת, קורא אחריה הפטרת פרשת החודש, ואם נזכר אחר הברכות – קורא אותה בלא ברכה.⁹

בכל חודש ניסן אין אומרים 'אב הרחמים'. נשיא: מצווה לחזק את המנהג¹⁰ לקרוא¹¹ אחרי התפילה¹² (אחרי אמירת תהילים¹³ ומשניות האבלים) בכל יום החל מהיום עד י"ג ניסן ועד בכלל, דבר יום ביומו בפרשת הנשיאים. היום מתחילים "ויהי ביום כלות משה" ומסיימים "זה קרבן נחשון בן עמינדב" (במדבר ז, א"ז). אחר כך אומרים את ה"יהי רצון" (אומרים אותו גם בשבת)¹⁴ הנדפס בסידורי תהילת¹⁵. גם כוהנים ולוויים אומרים אותו¹⁶.

8 לקוטי שיחות כרך לה, עמ' 191 הערה 34.

9 לוח כולל-חב"ד, ש"פ נח.

10 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"ב עמ' עז.

י"א שבהקפדה לומר בכל יום את הנשיא שלו, יש סגולה שלא ישכח באחד הימים לספור ספירת-העומר. שמעתי מאבי מורי ז"ל בשם הרה"ג הרה"ח ר' חיים-שאל ברוך ע"ה.

11 אין מנהגנו לקרוא מתוך ספר-תורה. גם בימי הקריאה אין לגלול הס"ת ולקרוא פרשת הנשיאים מתוכו. ובפרט בש"ק, שפרשת הנשיאים צ"ל אחר תפילת המוספין דווקא – 'שערי הלכה ומנהג' שם.

12 וביום שיש בו תפילת מוסף, אחרי תפילת מוסף, שתדירה ומקודשת יותר מקריאת הנשיא – שם עמ' עט.

13 ד'נדיר קודם', וראה 'אוצר מנהגי חב"ד' (ניסן-סיוון) עמ' ג.

14 היום-יום, ר"ח ניסן. ספר-המנהגים, עמ' 36. וראה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' ד"ו.

15 לכאורה צריך לנקד שם "פֶּרֶשָׁה".

בס' 'קב הישר' מהדורת הרב שיינברג תשנ"ג, פרק פה (דף תנג, א"ב), הנוסח הוא: "דמתחדשין [ולא 'דמתרחשין', עיי"ש]

כציפרים, ומצפצפין בשבחין [כ"ה במקור, ס' יסוד-יוסף, ע"פ הזוהר דלהלן], ומצלצפין על... ותעיל הנך ציפריא קדישין [אצלנו "ציפרי קדישין"] לאתר קדישא דאימנר עליהו [ונוסחון הוא

כבס' יסוד-יוסף, "עליה" – על האתר]... וכל האורות הקדושות הכלולות [א"ה]: צ"ע שבכ"מ – כמו באה"ק סכ"ו, כ"ז – 'אורות'

הן בלשון זכר] בקדושת זה השבט, ואהיה מלושב בקדושת זה השבט [נשמט מפני הדומות, וכבר העירו ע"ז]...". (ומציין לזוהר

ח"ג קצוב, וס' 'דברי תורה' להרה"צ וכו' ממונקאטש ח"ב אות ג).

16 למרות שמוזכר שם "שבאם אני עבדך משבט...". והוא איננו משבט זה, כיוון שה שייך ל'עבור' (דהיינו גילוי מסויים מנשמה

אחרת בתוך נשמתו-הוא, הנשארת בדרגתה). הוראת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, היום-יום שם, ספר-המנהגים שם, לוח כולל-חב"ד.

ב'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"ב עמ' פ נתבאר, שהשייכות היא

יום התוועדות. ההתוועדות – בבית-הכנסת¹⁷.
חודש ניסן

בכל החודש אין אומרים תחנון¹⁸, 'א"ל ארך אפיים'¹⁹ ו"למנצח... יענך"²⁰ בימות החול, "אב הרחמים" לפני מוסף שבת, ו"צדקתך" בשבת במנחה²¹. אין מתענים אלא חתן ביום חופתו ובכור בערב-פסח²².

ברכת האילנות: מברכים אותה רק²³ בחודש ניסן²⁴. גם נשים מברכות²⁵. מברכים רק על אילני מאכל²⁶. לכתחילה יש להשתדל שיהיו לפחות שני

ודאית לכל אחד ואחד מישראל, ורק שבאם זהו שבטו, אזי השייכות וההמשכה הן באופן נעלה יותר (בשור"ת מנחת-אלעזר ח"ה ס' ב כתב שלא יאמרו כהן ולוי את היה"ר, אבל בס' פתחא-זוטא הל' פסח ס' א אות ו הוכיח שגם הם יכולים לומר זאת).

17 היום-יום, ל' ניסן.

18 ש"ע אדמוה"י סימן תכט ס"ח.

19 כנדפס בסידורים מאז שנת תשל"ח. ראה בירור בעניין זה ב'התקשרות' גיליון שכט עמ' 18.

20 סידור אדמוה"י, לפני 'למנצח' זה.

21 הנאמרים רק ביום שאומרים בו תחנון, כמבואר (בש"ע רבינו ס' רפד ס"ד וס' רצב ס"ז), ובפסקי הסידור כל אחד במקומו.

22 לוח כולל-חב"ד, מש"ע אדמוה"י ס' תכט ס"ט.

23 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"א עמ' רכ, ע"פ סדר ברכת-הנהנין שבסידור אדמוה"י. וכן הוא ע"ד הקבלה, ברכי-יוסף ס' רכו ס"ק ב. ולפלא שממשיכים להדפיס גם השתא בלוח כולל-חב"ד (ע"פ קצות-השולחן ס' סו בבדי-השולחן ס"ק יח) שניתן לברך ברכה זו

גם בחודשי אדר או אייר, ללא כל הסתייגות. וראה אנציקלופדיה-תלמודית כרך ד עמ' שנה, ציון 98.

24 היו שבירכו ברכה זו ברוב עם, ראה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' ה. ובפרט ע"פ המבואר בס' מורה-באצבע להיחיד"א אות קצט ע"פ

הזוהר, שכונת הברכה היא לתיקון נשמות שנתגלגלו בדומם וצומח ויבקשו עליהן רחמים.

לעניין ברכה בשבת, ראה שו"ת יחוה-דעת ח"א ס' ב שאין בזה איסור, ותלוי במנהג המקום, וש"נ.

בשו"ת מהרי"ל (הישנות) ס' קמג נקט בפשיטות שמי שלא בירך בראייה ראשונה מברך בראייה שנייה, ונעתק באגור ס' שיח ומטה-

משה ס' ששא (שם הביא מזה ראייה לדן שהחינו, שבו נחלקו עליו, ולדעת רבינו בסידורו מברכים ללא ש ומלכות), ובבירור-הלכה

ס' רכו (עמ' רט) כ' שלפי כללי הפוסקים יש לפסוק כן נגד כל האחרונים שלא ראוהו. בבדי-השולחן שם הבין בסדר ברכת הנהנין

פי"ג הי"ד שאין לברך, אבל מפשטות הלשון הכוונה רק לשלול ברכה נוספת באותה שנה (וכמו בהלכה יג וכו' שלא כותבים כך. ובפרט

שמהלשון שם "אינו חוזר ומברך" משמע שכן מברך לראשונה). וראה בזה באריכות בשו"ע הקצר פרק פז ס"ג ובהערות.

25 נסמן בשו"ע הקצר שם ס"א.

26 ראה הדעות בזה בשו"ע הקצר שם ס"ה ובהערות. דעת הרמב"ם, הטושו"ע והפוסקים שהביא הרב בלקוטי-שיחות, כרך כג, עמ' 116

הערה 33 (וכפי שנראה שהכריע שם) שצ"ל אילני פרי דווקא. ורק

אילנות²⁷. מי שלא הספיק לברך בעוד הפרחים על האילנות, לא יברך אחר־כך על הפירות²⁸.

יום ראשון

ב' בניסן

יום ההסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר רבינו שלום-דובער נ"ע מליובאוויטש, אדמו"ר מוהרש"ב, דור חמישי לנשיאי חב"ד²⁹, בשנת תר"פ, בעיר רוסטוב על נהר דון, ושם מנוחתו כבוד³⁰.

יום התחלת הנשיאות של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע³¹.

שהעיר על השמטת אדמוה"ז מסדר ברה"ג, וסיים 'אכ"מ' בקשר להשמטות כיו"ב שם.

לענין אילנות שעודם בשנות ערלה, בגליון רע"א סי' רכו מסתפק בזה, אבל רבים פסקו לברך, ראה הגדה של פסח 'חזון עובדיה' עמ' יד משו"ת דונב' מישרים ח"ג סי' ה' וחלקת-יעקב ח"ב סי' כז ועוד.

(27 כף-החיים סי' רכו ס"ק ב ובדי-השולחן סי' ס"ק יח.

(28 ואפילו בלא שם ומלכות, כיוון שבלוח ברכת-הנהנין (פ"ב הכ"ג) כ' אדה"ז שאם נפל הפרח וגדלו הפירות טוב לברך בלא שם ומלכות, ובסדר ברה"ג השמיט זאת. 'ביאור סדר ברה"ג' עמ' 445.

(29 הנשיאות החלה בשנת תרמ"ג, אך קבלת עול הנשיאות בכל הפרטים היתה רק בשנת תרנ"ד, ראה 'ספר התולדות - אדמו"ר מהורש"ב', הוצאת קה"ת, כפר-חב"ד תשל"ו, עמ' 34. וראה הערה 1 בפתח דבר לספר המאמרים תרמ"ג-ד.

(30 פרשת ימי חיינו האחרונים בעלמא דין והסתלקותו נדפסה בס' 'אשכבתא דרבי', ברוקלין תשל"ו, ועוד.

בחורף תרצ"ט, כיוון ששלטונות העיר עמדו להרוס את בית-העלמין, הועבר גופו הק' לבית-העלמין החדש שבאותה העיר מתוך מסירת-נפש ע"י מניין מאנ"ש, על-פי הוראות תלמידו הרה"ק ר' לוי-צחק שניאורסאהן נ"ע, אביו של הרבי, והקימו במקום אוהל מאותן האבנים שהועברו מהאוהל הישן. 'אשכבתא דרבי' עמ' 151, ומשם ב'תולדות לוי-צחק', הוצאת קה"ת, כפר-חב"ד תשנ"ה, ח"א עמ' 287. צילום הציון ששופץ נדפס שם בעמ' 294.

(31 ראה לקוטי שיחות, כרך ד, עמ' 1293 בהערה. כרך יב עמ' 146

יום התוועדות.

כל אחד ואחת, אנשים נשים וטף, ינצלו 'עת רצון' זו, כדי: א) ללמוד פרק משנה המתחיל באות אחת משמו הקדוש (על-כל-פנים פרק אחד)³². ב) להוסיף³³ בלימוד תורתו של בעל ההילולא³⁴, ש"עיקר גילוי החסידות באופן של הבנה וההסברה נתחדש על-ידו, ונתכנה 'הרמב"ם דתורת החסידות'³⁵. ג) להוסיף בעבודת התפילה. ד) להוסיף בנתינת צדקה, ומה טוב - לעניין השייך לעבודתו המיוחדת של בעל ההילולא או למוסדות העוסקים בעבודתו, ש"עיקר חידושו - בייסוד ישיבת תומכי-תמימים, שבה מודגשת שלימות התורה" נגלה וחסידות כאחד³⁶, ו"על-ידו התחילה עיקר הפצת תורת החסידות חוצה"³⁷, ובעבודת רבותינו נשיאינו ממלאי מקומו. ה) לקיים התוועדות של שמחה, שבה יקבלו עליהם הנאספים החלטות טובות בענייני תורה ומצוות³⁸. פשוט, שאם מאיזו סיבה שתהיה לא נעשה הנ"ל או חלקו... צריך להיות תשלומין והשלמה בימים הסמוכים³⁹.

בהערה 1. כרך לב, עמ' 23 הערה 38. ספר-השיחות תשמ"ח ח"א עמ' 347 הערות 7, 8.

(32 ע"פ לקוטי-שיחות, כרך כא, עמ' 296.

(33 ע"פ 'התוועדיות' תשמ"ז ח"ב, עמ' 286, מוגה.

(34 ע"פ שיחות-קודש תשנ"ב, עמ' 382.

(35 לקוטי-שיחות, כרך ז, עמ' 209, 277.

(36 לקוטי-שיחות, כרך כ, עמ' 67. כרך כז, עמ' 25. 'התוועדיות' תשמ"ז ח"א, עמ' 495, 310.

(37 לקוטי-שיחות, כרך כ, עמ' 389. וראה שם, כרך כב, עמ' 186.

(38 ע"פ הוספות לשיחה הנ"ל בהערה 25, שם עמ' 292. וראה לקוטי-שיחות, כרך כא, עמ' 276.

(39 ע"פ התוועדיות תשמ"ז ח"ב עמ' 286 הערה 66 - מוגה (ההדגשה במקור).

הלכות ומנהגי חג הפסח

הוא יום ב' דחג-הפסח, אם בין המזמנים אליו יהיו גם אורחים מחו"ל הנמצאים כעת בארה"ק, וזאת כדי שאורחים אלה לא יטעו ויסעו לכינוס באותו יום שעליהם (כתושבי חו"ל) לשמור כיום-טוב.⁶

תכנון נסיעות: מענה הרבי: "הנוהג בישראל, שבחג הפסח נמצאים ביחד איש וביתו (ובביתו), ובפרט ראש המשפחה. נוסף על שקשה ביותר להדר כפי הרצון בענייני פסח - כשנמצאים במקום אחר. וקל להבין".⁷

יש להתחיל בהכנות ל'מבצע פסח', כולל לדאוג למעות חיטין⁸, מזון ולבוש⁹, וכן לחלוקת מצה שמורה כדלהלן.

הגדות: כדאי שיהיו לכל ילד סידור, חומש, ולהבדיל - קופת צדקה, משלו, וכן ספרי-קודש אחרים. ובעניין שהזמן גרמא - הגדה של פסח. ומה טוב - שקודם החג יקנו לכל ילד סידור חדש וכיוצא בזה¹⁰, מה שיוסיף לו חיות ומרץ להשתמש בזה בפועל¹¹.

(6) היכל-מנחם כרך ג' עמ' נד. וראה בס' 'נתיבים בשדה השליחות' עמ' קג ואילך, והסיכום בעמ' קנג. וזה דלא כנהוג בין כמה מרבני אנ"ש לפסוק בזה כמ"ש בשער הכולל פ"א ס"ב (אף ש"ל שהכוונה כאן לאורחים שלא מאנ"ש). וע"ע.

(7) היכל-מנחם כרך ג' עמ' קצג.

(8) שו"ע אדמוה"ז סי' תכט ס"ה ואילך. והעירו שברמ"א שם ס"א קושר זאת, ובאו"ו החיבור, לענין 'שואלין ודורשין', עיי"ש (ראה סיפורי-חסידים, מועדים, סיפור 294).

(9) ראה 'התוועדות' תשמ"ב ח"ב עמ' 977, תשמ"ח ח"ב עמ' 303, תנש"א ח"ב עמ' 399,339 ועוד.

(10) במכל"שכן ממה שעל-פי-דין (רמב"ם הל' יו"ט פ"ו ה"ח. טושו"ע ושו"ע-אדמוה"ז או"ח תקכ"ט ס"ז) צריך לקנות לו קליות ואגוזים.

(11) ספר-השיחות תשמ"ח ח"א עמ' 343. ואכן נדפסו ומופצות ע"י צאגו"ח באה"ק לשם כך הגדות מיוחדות בהוצאת קה"ת עם חברת תמונות צמודה, שהוכנו על-פי הוראות מפורטות שנתקבלו מהרב' בנדון.

הכנות לפסח: "מצווה על כל אחד ואחד שילמוד הלכות הרגל קודם הרגל, עד שיהיה בקי בהם וידע המעשה אשר יעשה".¹

"כל שלושים יום לפני הפסח², טוב להיזהר ולעיין בכל דבר שעושה, שלא יישאר דבוק בו חמץ באופן שלא יוכל להסירו בקלות כשיגיע ערב פסח".³

"בימים אלו מתחילים כבר עניין המצה⁴... שלכן יש להיזהר מאכילת מצה שלושים יום לפני הפסח".⁵

תכנון כינוסים: הוראת המזכירות - אין לקבוע באה"ק כינוס ליום א' דחול-המועד פסח, שבחול

(1) שו"ע אדמוה"ז סי' תכט ס"ג. והינו ל' יום לפני הפסח, משנה ברורה שם סוס"ק ב בשם אחרונים, כף-החיים ס"ק ג בשם מחזורים. ובפרט בישיבה, כולל-אברכים ובית-מדרש - ראה ערוך-השולחן שם ס"ו.

(2) ה'שלושים יום' מתחילים מיום הפורים עצמו, שו"ע אדמוה"ז שם ס"א.

(3) שו"ע אדמוה"ז סי' תלו סכ"ג.

(4) ידועה תמיהת הרבי (אג"ק ב'תרמ"א, ח"ט עמ' כב) על כך שחלק מאנ"ש קיבלו את המצות שלא מה'לשכה האירופית של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע. אמנם בס' 'ימי תמימים' (ח"ב עמ' 392) מפורט מאילו מאפיות באה"ק השיגו (עכ"פ בשנת תשי"ט) את המצות ללשכה האמורה, ורובן לא היו מאנ"ש, הרי שאין זה קשור ליצרן דווקא.

(5) 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"ב סי' קצ, מאג"ק כרך ח עמ' שיט. מן הדין אסור לאכול מצה רק מעמוד השחר של ערב פסח, כנפסק בשו"ע אדמוה"ז סי' תעא ס"ז. ובחקי-יעקב שם ס"ז הביא משיירי כנה"ג שהרבה נוהגין שלא לאכול מצה מראש-חודש, והובא באחרונים. בשו"ת איגרות-משה או"ח ח"א סי' קנה (דף ערב,א ואילך) מבאר מקור למנהגם ולמנהגו. ובס' מצות-מצווה (פי"ב ס"ק כט) כ' שכיוון שהטעם הוא משום חביבות המצווה, הרי אפילו במצות של חמץ ראוי להימנע מלאכול, דשוין במראיתם וטעמם, ע"כ. וע"ע (ולכאורה יש לברר עד כמה הן חמץ ממש. ע' בשו"ע אדמוה"ז סי' תנה ס"ג. ועכ"פ יש מקום להחמיר בבוקר ערב פסח עצמו, וכ"כ בנטיע-גבריאל פסח ח"א פ"ב הערה כב).

כספית ולא אחרת, וגם לא מחויבות להישאר עד סיום הסדר, אלא כל הרוצה יוכל להיכנס ולצאת ברגע שירצה¹⁹.

מכירת חמץ: נכון להפיץ שטר-מכירה קצר שיוכלו לצרפו לשטר הכללי, או ייפוי-כוח מתאים לכל המקומות שבהם נמצאים חמץ וכלי-חמץ²⁰. יש לצרף לעניין זה גם אנשים שעלולים ליטול חלילה מן החמץ בפסח²¹.

יש לדאוג למכירת חמץ ב'ערב קבלן' דווקא, כדעת כ"ק אדמו"ר הזקן²², ולהשתדל בדרכי נועם אצל כל הרבנים שיעשו זאת.

כלים: "המנהג פשוט במדינות אלו... שלא להשתמש בפסח בשום כלי זכוכית שיש לחוש בו שמא עירו לתוכו משקה חמץ חם, או שמא נשתהה בתוכו משקה חמץ מעת-לעת"¹². הנוהרים שיהיו להם כלים מיוחדים לפסח, ושלא להזדקק להכשרת הכלים כלל, תבוא עליהם ברכה¹³.

סדר לדוגמה: בימים הסמוכים לחג הפסח, רצוי להראות לתלמידים עריכת הסדר, שעלידי זה יחקקו בזיכרונם ההלכות הקשורות בעניינים אלו, אך יש להתבונן ולסדר זאת באופן שלא לנגוע במנהגי אבותיהם¹⁴.

חלוקת מצה שמורה: מתקנת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, להשתדל - ובפרט רבנים, שו"ב וכל העוסקים בצורכי-ציבור - לשלוח לחג הפסח למכריהם (על-כל-פנים בעבור הסדרים) מצות עגולות אפויות יד, ודווקא מצות שמורה, וכן במקומות שמסדרים סדרים כלליים (כמו במלונות וכדומה) יסדרו זאת המארגנים¹⁵. בפרט - יש לדאוג לתלמידי מוסדות חינוך חב"ד ולהוריהם¹⁶. "מובן, שכל המרבה בסוגי מקבלי השמורה וכל המהדר בשמורה זו כפי האפשרי - הרי זה משובח"¹⁷. השיעור המינימלי לחלוקה זו הוא: 'כזית'¹⁸.

סדרים פומביים: הרבי הציע, שהרבנים שבכל אתר ואתר יערכו סדרים פומביים, היינו - כל אחד מהם יערוך את ה'סדר' שלו, ביחד עם בני ביתו ותלמידיו וכו', "ברחובה של עיר", ויזמין את כל תושבי המקום להשתתף ב'סדר הפומבי'. לפרסם מודעות בעיתונות המקומית, שהרב המקומי עורך 'סדר פומבי' הפתוח לקהל הרחב, במקום פלוני ובזמן פלוני, וכל הרוצה יוכל להשתתף בסדר, לקבל ארבע כוסות ושלוש מצות וכו', ובהדגשה - שאין דורשים דבר מן המשתתף, לא תמורה

19 'התועודיות' תשמ"ו ח"ב עמ' 851, מר"ד בעת ביקור הרבנים הראשיים לארה"ק.

20 אג"ק כרך כ' עמ' קפו.

21 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"ב עמ' קד.

ושם (כדי להפיס דעת המערערים): מובן שיהיו את המוכרים שאסור להם לעשות זאת. אבל גם אם יעברו על איסור זה - 1) פשיטא כמה מה"ל לא יעשו זה. 2) גם בנוגע להנחשדים - ודאי כוודאיות התיקון - לא הווי. 3) אפילו בנוגע להנוטל - לכמה דעות לא בטלה המכירה [כן משמע דעת אדמוה"ו סי' תמח סעיפים יג"ד] כי אם גזול הוא מה שנוטל ותו לא מידי. 4) אפילו להאומר [א"ה: ראה שו"ת משנה שכ"ב סי' קיח] דבטלה המכירה - י"ל דזהו מכאן ולהבא - וניצל מאיסור בלי יראה ובל-ימצא עד שעה זו. ולא שאין בו מעשה - לכמה דיעות אין לוקין עליו אף בעשה מעשה [לעבור עליו]. 5) אפילו למאן דאמר דלוקין עליו - צ"ע מה מכריע: כל שמונת ימי הפסח באיסור דבל-יראה ובל-ימצא אלא באופן שאין לוקין - או זמן קצר יותר, אלא שרגע אחד - רגע ביטול הקנייה - קאי בלאו דלוקין עליו. 6) אפילו אם-תימצילומר דבטלה המכירה למפרע - הנה אדרבה לפי זה יש לומר שאין כאן מעשה ואין לוקין על זה, כי מעולם לא היתה כאן מכירה, ואין מקום לקנייה בתוך חג הפסח.

ולבסוף, ע"פ הוראותיו ותיקוניו של הרבי, וכדי שיהא נכון לכל הדעות, נוסף הנוסח דלהלן לשטר המכירה:

"ישראל המוכר או בא כוחו יהיה, באם ירצה, מורשה מהנכרי הקונה ושלא על מנת לקבל פרס, למכור בשבילו או לתת במתנה מהעניינים הנמכרים."

22 בסידורו - נדפס בשו"ע שלו סוף הל' פסח עמ' 1120, וביאורו מבעהמ"ח שער הכולל להלן שם עמ' 1399. וראה 'המועדים בהלכה' עמ' רנא, ובארכה בספר 'מכירת חמץ בערב קבלן' להרה"ג ריי"צ ש"י בלינוב, וכן בקונטרס 'מכירת חמץ לפי תקנת רבתינו' להרה"ג רש"ב ש"י לוויין, הנדפס בסו"ס 'תיקוני מקוואות' שלו, ברוקלין תשנ"ח.

12 שו"ע אדמוה"ו סימן תנא סעיף עג. וכן נפוץ המנהג בין אנ"ש שלא להכשירם גם מאיסורים, וראה בס' 'הגעלת כלים לפסח' פי"ג סעיף נט. ולגבי דורלקס ופירקס וכו' דנו רבות בספרי השו"ת, ראה בס' 'הנ"ל פי"ג סעיף שעה.

13 ראה במבוא לס' 'הנ"ל, אות י'.

14 אג"ק כרך י' עמ' שנ.

15 ספר-המנהגים עמ' 37.

16 אג"ק כרך יב עמ' שמג וכרך יא עמ' פו.

17 אג"ק כרך יא עמ' ו.

18 אג"ק כרך יב עמ' שמג וכרך יג עמ' יא.

לא ייגע ביין עצמו²⁸.

* הרבנית רבקה נ"ע אמרה, שאצלם לא שטפו את הביצים לפני פסח²⁹.

* זה כמה שנים מנהגנו לא לקחת קידה וקינמון לחרוסת [וכן לא להשתמש בתבלינים בכלל] מחשש תערובת חמץ³⁰.

* רבנו הזקן אמר: "בפסח אין צריך לכבד זה את זה באכילה ושתיה, אבל מותר ליטול בעצמו"³¹. נוהרים לאכול רק בבית ולא אצל אחרים, גם אם יודעים שהזולת נזהר (לכל הפחות) כמותו.

* הצמח-צדק אסר אכילת צנון בפסח, ללא מתן טעם³².

* רבותינו היו אוכלים דגים בפסח³³.

* כנראה, הרבי לא היה שותה תה בפסח (אבל בכלל, הקלו בזה גם רבותינו)³⁴.

* הרבי היה אוכל מאכלי חלב בפסח³⁵ (מזה נראה שאין חשש בעצם השימוש בחלב, אבל אלה הנהרים מאכילת מוצרים תעשייתיים, נמנעים גם מחלב ומוצריו, כשאינם תוצרת בית).

* בין כלי הפסח של רבותינו נשיאינו היו גם

* אין אוכלים מצות מכונה, ואין נותנים אותן אפילו לילדים²⁴.

* נוהרים ביותר ממצה שרויה. ולכן המצות שעל השולחן מכוסות [בפועל: כל אחד ואחד אוכל לעצמו מתוך שקית. אוכלים את המצה לפני הבאת התבשילים על השולחן, מסלקים את השקיות ואז שותים ואוכלים את הסעודה. למעשה, אף אין מטגנים מצה במיפירות], שמא תיפול עליהן טיפת מים, וכן שלא ייפלו מפירוורי המצה למים או למרק. קודם ששופכים מים, או משקאות שמים מעורבים בהם, לכוס או לקערה, בודקים שלא יהיו בכלי פירוורי מצה [כלי עם דבר לח שנפל בו פירור מצה, נמנעים מלהשתמש בו בפסח זה]²⁵.

מצד החינוך - גם הקטנים צריכים להיזהר ממצה שרויה²⁶.

* נוהרים משתיית יי"ש בפסח²⁷.

* כשהסירו את החותמות מבקבוקי היין, נזהרו שה'פותחן' (שבאמצעותו פותחים את הבקבוק)

(28) לקוטי דיבורים עמ' 846.

(29) 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' סד, מליקוטי סיפורים עמ' רסא. ומביא שם שכ"ק אדמו"ר מהור"י צ"נ"ע הקפיד על הבחורים בליובאוויטש שהידרו לרחוץ. בזמננו יש החוששים לכוהל בסימון שע"ג הביצים, ומשווקים בסימון מיוחד במספר כוכביות.

(30) ספר המנהגים עמ' 39. ובפועל נמנעים ככל האפשר ממוצרי תעשייה בכלל (ראה מכתב המד"א דכפר-חב"ד בנידון ב'כפר חב"ד' גיליון 759 עמ' 64).

(31) 'היום יום' כ' ניסן. ספר המנהגים עמ' 42. והיין רק כדי שלא לגרום הרגשת אינוחות למישהו ולהביאו לבטל הידוריו, אבל ודאי שיש לארח ולתת האפשרות לקחת, אם סומך על המארח. ראה ספר השיחות תש"ח עמ' 91 ועוד. 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' סז, וש"נ.

(32) 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' סב. לגבי שום, אין מנהגנו לאסור (בשם 'גרי' לנדא ע"ה. וראה מה שהביא בזה בס' שבחי המועדים תשנ"ג עמ' 195).

(33) שם עמ' ס. וכנראה קנו והכינו אותם לפני פסח, כמנהג הפשוט המובא שם.

(34) שם עמ' נג, ששתה במקומו חלב מהול במים חמים. במקום אחר פורסם מפי המשב"ק שהשתייה בימי הפסח היתה מיץ תפוזים שנחסת בבית. ב'אוצר' בעמ' הנ"ל מובא שנהגו לשתות תה, ועל אדמו"ר מהור"י צ" - מובא בעמ' מו.

(35) מפי הרה"ח בנימין ש"י קליין ('תשורה', נה"ח, ח' אדר תשנ"ו, עמ' 29). וי"א שגם אדמו"ר מהור"ש"ב ואדמו"ר מהור"י צ"א אכלו מאכלי חלב בפסח. וראה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' מו אות ו ועמ' נג אות י.

(23) ברשימות, חוברת לח עמ' 9, איתא: "כ"ק אדנ"ע היה אומר, שאין לנהוג בהידורים בחג המצות - הטעם שלא יחול בקבלה בנדר. כ"ק מו"ח אד"ש". ולא נפרש, הלא רבותינו נהגו בהידורים רבים ביותר, ומן הסתם התנו שיהיה 'בלי נדר'.

(24) 'תורת מנחם - התועודיות' תשי"א ח"ב עמ' 7. ראה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' כ"ט על אל היחס למצות מכונה.

(25) ספר המנהגים עמ' 41. האמור בסוגריים - ע"פ 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' מט, מח.

(המכניסים מצה ישנה לתנור לחממה כדי להחזיר טריותה - אין בזה חשש 'שרויה').

(26) 'התועודיות' תשמ"ח ח"ג עמ' 111 הערה 258. והנאמר בשיחה הנ"ל דשנת תשי"א שאין להקפיד בזה, הכוונה לקטנים ביותר שטרם הגיעו לחינוך, שעדיף להאכילם שרויה מאשר מצת מכונה. ואף בנושא קטניות, אף שאדמו"ר (תגן ס"ג) מוזכרו רק כמנהג, מסתבר שעדיף להאכילם 'שרויה' שהחשש בו רחוק ורק ממידת חסידות (והרי באחש"פ מקילין בזה), על פני קטניות שהמנהג ברור לאיסור (כך פסק ונהג בביתו הרה"ח ר' אברהם צבי הכהן ע"ה מירושלים ת"ו. וכנראה שיש מרבני אנ"ש כיום הסוברים אחרת, וצ"ע אם יש לדעתם מקור נאמן. וראה בשו"ת קנין תורה ח"ב סי' פ. פרדס חב"ד גיליון 177 עמ' 175).

(27) לחששות שבוה, ראה שו"ע אדמוה"ז סי' תנא, מד. שו"ת הצמח-צדק או"ח סו"ס נא. למעשה אוסרים גם אם בטוחים לחלוטין בכשרותו - 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' נד וש"נ, ושם בעמ' נו שלא נזהרו בהנאה ממנו.

* אין נמנעים מלהכין בפסח מיני מאכל (ומאפה) הדומים למאכלי חמץ⁴¹.

* לפני פסח מבשלים ומסננים בבד את הסוכר המיועד לפסח, כדי לוודא שאין בו לכלוך כלשהו. יש שנוהגים כמנהג רבותינו נשיאינו עצמם ואינם אוכלים כלל סוכר או מוצרים המכילים אותו בפסח, אך הרבי אמר שאינו יודע אם זו הוראה לרבים⁴².

* נזהרים ממאכל שנפל על הרצפה, ולכתחילה אף אין משתמשים בכלים שנפלו על הרצפה⁴³.
* אוכלים רק פרי או ירק בעל קליפה⁴⁴, ומקלפים אותו לפני האכילה (אפילו עגבניות ותמרים) בסכין המיוחדת לכך, שאין משתמשים בה לחיתוך מאכלים.

* נוהגים שלא לאכול דגים מלוחים ('הרינג') בפסח⁴⁵.

בטעות שהוא 'קניידלאך' – 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' מז. (וראה סיפור זה גם ב'כפר חב"ד' גיליון 759 עמ' 44 ועמ' 158).

- (41) 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' סד.
(42) 'המלך במסיבו' ח"א עמ' שז. וראה בארוכה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' נ ואילך. ושם, שכבר כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע אמר שאינו אוהב שמחקים אותו בזה.
(43) בס' 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' ס (ללא ציון מקור) כתב שיש הקולפים ואוכלים את המאכל. ולעניין כלי, כתב שנמנעים משימוש בו אף בדיעבד באותה שנה.
(44) למשל, אין אוכלים כרוב וכדומה. וישנם שגם חסה אינם אוכלים מחוץ למרור וכורך בליל-הסדר.
(45) שם עמ' סא, עיי"ש (המציאות כיום היא, שבדגים מלוחים ללא עיבוד הבעיה היא האנזים לריכוך שיש בו בעיית כשרות וגם בעיה לפסח, ובדגים מעובדים ייתכנו גם גלוקוזה וחומר-יטעם, שעלולים להיות חמץ ועכ"פ קטניות).

צלחות עם פסי זהב בשפתן³⁶.

* אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע היה צריך לאכול בפסח שקדים מתוקים לרפואה, והקפיד שיקנו אותם (קודם הפסח) בחנות שאינה מוכרת כלל מוצרי חמץ³⁷.

* בדבר 'דירת פסח' או מטבח מיוחד לפסח – "לא ראיתי ולא שמעתי רבותינו נשיאינו נוהגים כן"³⁸.

* אחד החסידים נהג להכין לעצמו מים לכל החג, ואחר-כך, כשהיה קשה עליו, רצה לבטל המנהג על-ידי התרת-נדרים, והורה לו כ"ק אדמו"ר מהורש"ב שלא לבטלו, אף שאדמו"ר בעצמו לא נהג בזה, מכיוון שמנהג זה הוא המנהגות הבעש"ט³⁹.

* בס' 'תשב' ועוד מובא, שיש הנמנעים מלהזכיר שם 'לחם' בפסח. על הרבי מסופר שכשאמרו לו על חדר מסויים שיש בו 'חמץ', הגיב ואמר: לא כדאי להזכירו בפסח⁴⁰.

(36) 'אוצר מנהגי חב"ד' ס' ע"נט, מהרה"ח ר' רפאל-נחמן הכהן ע"ה בשם הרה"ח ר' שאול-דוב זיסלין ע"ה.

- (37) 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' סד, מהרה"ג ר' יעקב לנדא ע"ה.
(38) לקוטי-שיחות כרך לב, עמ' 204 בהערה. ומציין שם ל'דרכי חיים' ושלום' הל' פסח ס' תקעב, שבעל המנחת-אלעזר נהג כן (וע' ס' 'מהרי"ל – מנהגים' הוצאת מכון ירושלים עמ' תרל"ו אות צו).
(39) 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' נו. ויש יחידים מאנ"ש הנוהגים בזה גם כיום.

כשהיה הרבי מסייר במוסדות החינוך קודם עריכת ה'סדר', אירע שהעיר שיש לבדוק מפעם לפעם את המסנתת שלא ייכנסו בה עניינים בלתי רצויים.

(40) מליל-הסדר תשל"ט, 'התקשרות' גיליון לח עמ' 13, 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' סו. אגב, הרבי נמנע מלאכול מאכל שאמרו עליו

כל הלב לכל אחד

צעירי אגודת חב"ד

פקודת יום

להביא את המעיינות עצמם!

לא זו בלבד שיש להביא את "מי המעיין" עד למקום ה"חוצה", אלא יתירה מזו - יש להביא את ה"מעיינות" עצמם עד למקום ה"חוצה", ובזה גופא - באופן של הפצה דוקא.

וכל זה - למרות שנמצאים במעמד ומצד ד"אכשור דרא (בתמי"), בחינת "חוצה" ביחס לענין הזמן, ואדרבה - בגלל שנמצאים במצב כזה זקוקים להאיר את העולם כולו על-ידי הפצת המעיינות חוצה.

(משיחת שבת פרשת אהרי, שבת הגדול תשד"מ - תורת מנחם תשד"מ כרך ג' עמ' ה'תשכ"ח, תורת מנחם כרך נב עמ' 140-139)

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחי

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש